

Подібні правила можна розробити для кожної форми роботи на занятті. Бажано, щоб правила не нав'язувалися викладачем, а створювалися студентами, або у співпраці викладач-студенти.

Деяким викладачам буває складно розкривати себе перед студентами, висловлювати особисту думку щодо матеріалу, показувати некомпетентність у деяких питаннях. Безумовно, не всі викладачі «створені» для інтерактивних технологій. Проте їх використання дає можливість для фахового зростання, для зміни себе, для навчання разом з студентами. Зробити перший крок допоможе сам новий підхід до навчання та його мети, за якого викладач відверто може визнати себе не спеціалістом і отримати «право» не знати відповіді на ті або інші запитання (до того ж багато запитань з будь-якого предмета не мають однозначної або єдино правильної відповіді). З іншого боку, після декількох старанно підготовлених занять викладач зможе відчутти, як змінилося ставлення до нього студентів.

Використання інтерактивних технологій — не самоціль. Це лише засіб для досягнення такої атмосфери, яка найкраще сприяє співробітництву, порозумінню й доброзичливості, дасть можливість дійсно реалізувати особистісно орієнтоване навчання. Усе сказане вище, звичайно, не означає, що потрібно використовувати лише інтерактивне навчання. Для навчання важливі всі рівні пізнання і всі види методик та технологій.

Література

1. *Беспалько В.П.* Педагогика и прогрессивные технологии обучения.— М., 1995.
2. *Бордовский Г.А., Извозчиков В.А.* Новые технологии обучения: Вопросы терминологии // Педагогика. — 1993. — № 5.
3. *Монахов В.М.* Технологические основы проектирования и конструирования учебного процесса.— Волгоград, 1995.
4. *Назарова Т.С.* Педагогическая технология: новый этап эволюции? // Педагогика. — 1997. — № 3.
5. *Освітні технології* / За ред. О.М.Пехоти. — К.: А.С.К., 2002.
6. *Питюков В. Ю.* Основы педагогической технологии. — М., 1997.
7. *Прокопенко І. Ф., Євдокимов В.І.* Педагогічна технологія.— Х., 1995.
8. *Селевко Г.К.* Современные образовательные технологии. — М.: Народное образование, 1998.

УДК 378.147:78

Ляшенко О.Д.

НОВИЙ ПІДХІД ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

В статье рассматривается методологическая основа профессиональной подготовки будущих учителей музыки и художественной культуры. Автор раскрывает два уровня системы образования: технологию обучения и педагогическую технологию.

Ключевые слова: герменевтический подход, педагогическая технология обучения, художественно-педагогическая интерпретация музыкального произведения.

Складні й глибокі кризові проблеми, що спостерігаються у сфері професійної освіти на світовому рівні, повною мірою стосуються України. На сучасному етапі підготовки спеціаліста вищого навчального закладу має місце невідповідність між сучасними вимогами й чинною системою освіти, яка неповною мірою дозволяє перебудувати стосунки людей, підвищити професійний рівень майбутніх учителів, розвинути їхні особисті якості.

Важливого значення ці проблеми набувають і в аспекті підготовки вчителя музики та художньої культури, який має володіти мистецтвом навчання і виховання, бути одночасно музикантом-професіоналом і мистецтвознавцем, лектором і педагогом-вихователем.

Незважаючи на різноманітні дослідження в галузі професійної підготовки майбутніх учителів музики (Л.Арчажнікова, Г.Падалка, О.Щолокова та ін.), є потреба у визначенні її нових перспективних шляхів а також у забезпеченні умов найповнішого розкриття здібностей особистості та її професійних якостей.

Результативним розв'язанням цих проблем в умовах сучасної вітчизняної педагогіки є орієнтація педагогів на нову філософію освіти, відповідно до якої ідеї гуманізації, гуманітаризації стають провідними, а головна мета полягає не тільки в засвоєнні знань, набутті вмінь, навичок, а насамперед у вихованні почуттів і розвитку розуму. Така освіта дасть можливість змінити концептуальні підходи до професійної підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін.

Істотною стороною такої підготовки є використання герменевтичного підходу до здійснення професійної підготовки майбутніх учителів музики, який передбачає відродження класичної освіти, що спирається на збільшення частки мистецтв у навчанні та якісне їх вивчення; побудову предметно-інтегративної моделі навчання.

Ще в XVIII сторіччі І.Хладеніус зазначав, що проблема розуміння має бути загальноосвітньою проблемою. Ф. Шлейермахер теж убачав у герменевтиці самостійний метод, який дає змогу розв'язувати різні проблеми в педагогічній практиці [11]. Отже, можна говорити про наявність глибоких філософсько-педагогічних коренів у герменевтики, її здатність бути методологічною основою філософії освіти.

Не визнаючи головною метою освіти знання, герменевтика ставить перед собою завдання розвивати розум. У цьому разі логічному мисленню протиставляється життєве, яке вже організовано згідно з істиною буття і тому дає людині змогу «передрозуміти», здійснювати часом «потаємне» пізнання. При цьому думка, що слухається голосу буття, стверджує М.Хайдеггер, шукає для нього слово, у якому і розкриється істина [10, 40 – 41].

Мові, яка є засобом мислення, людського спілкування, герменевтика приділяє велику увагу. За її допомогою здійснюється пізнання і розуміння світу. Мова є специфічним соціальним засобом збереження, опрацювання і передачі інформації, керування людською поведінкою. Вона вводить індивідуума в «будинок його буття», дає можливість гармонізувати стосунки з навколишнім світом.

Відмінною ознакою герменевтичної освіти є її відкритість різним більш узагальненим поглядам. Тому головне в ній – підготувати учнів до сприйняття, налаштувати на переживання та співпереживання, передбачаючи, що на основі емпатії відбуваються розуміння і «передрозуміння».

Аналізуючи аспекти герменевтичної теорії, О.Олексюк [7, 117] також доходить висновку, що особлива роль у розумінні належить емоціям, волі, почуттям, інтуїції, натхненню, глибинам підсвідомого — тим духовним сутнісним силам, які становлять духовний потенціал особистості.

Така освіта ґрунтується на процедурі тлумачення. Але вона не може бути канонічною. Це індивідуальне осмислення, в якому суттєву роль відіграє набутий людиною досвід.

Істотним у теорії герменевтики є також факт визнання цінності істини, яку одержати можна не тільки науковими методами. Так, Х.-Г.Гадамер вважає, що будь-якому класичному художньому твору притаманна істина. На його думку, класичне, у якому розкривається історичне буття, саме по собі є цінним і має власне пояснення [2, 139]. Це дає можливість студентам при тлумаченні твору подолати історичну дистанцію і розкрити істину. У процесі такої інтерпретації вони не тільки раціонально й чуттєво пізнають життя, а й традиції предків — у них формується історична свідомість.

Висновок про рівність інтерпретацій, зроблений Гадамером [1, 166], який стверджував, що «ідея єдиного правильного виконання містить абсурдне», дає змогу говорити не тільки про багатозначність художнього образу творів мистецтва, а й про гуманізацію стосунків викладача й студента в діалогічному процесі розуміння. Тоді той, хто навчає, і той, кого навчають, визначаючи свої творчі можливості, урівнюються. У парадигмі освіти цей висновок означає необхідність збільшення у навчанні частки мистецтва та його якісне вивчення [8, 42].

Таким чином, герменевтика може бути світоглядною і методологічною основою педагогічного процесу. Така освіта дасть можливість переосмислити завдання, методи й форми навчання майбутнього вчителя музики й художньої культури. Суттєвим у самій підготовці стає спільна творча діяльність педагога і студента, яка спрямована на художньо-педагогічну інтерпретацію музичного твору.

Художньо-педагогічне інтерпретування музичного твору стає засобом, що дає можливість розкривати творчі художні й педагогічні завдання, пов'язані зі встановленням контакту між викладачем і студентом, студентом і учнями, з відтворенням творів мистецтв у виконавській і вербальних інтерпретаціях, оскільки вони є складовою художньо-педагогічної інтерпретації музичного твору. Ці типи інтерпретацій є прийнятними для роботи педагога зі студентом над музичним твором і значною мірою характеризують діяльність учителя музики та художньої культури в загальноосвітній школі. При цьому художньо-педагогічна інтерпретація трактується як динамічний багатоплановий педагогічний процес, що ґрунтується на передових педагогічних технологіях навчання. Опрацювання таких технологій дає змогу викладачу, студенту або вчителю загальноосвітньої школи підібрати оптимальні педагогічні й методичні прийоми, необхідні форми і методи роботи з навчальною аудиторією.

Осмислення суті сучасного педагогічного процесу дало можливість М.Кларіну [4], І.Лернеру [6], Ф.Фрадкіну [9] розширити трактування поняття «педагогічна технологія», розглядаючи його у двох аспектах, а саме: Перший аспект передбачає конструювання систем масового навчання і професійної підготовки, а другий ґрунтується на знанні закономірностей функціонування системи «педагог — матеріальне середовище — учень» у певних умовах навчання (індивідуального, групового, колективного тощо), — виявлення принципів і способів оптимізації

освітнього простору, які містять розробки і використання прийомів та методів, а також їх оцінку [4, 10].

Оскільки система освіти постійно ускладнюється, необхідно шукати нові способи передачі знань. Таку спробу здійснив М.Кларк, запропонувавши у навчальному процесі нові форми комунікації. Відповідно до них учитель перетворюється «з авторитарного передавача готових ідей у натхненника (animateur) інтелектуального і творчого потенціалу учнів» [5, 78–79]. Внаслідок цього відбувається передача творчих функцій учителя учню, та його мистецтва Але якщо на стадії навчання роль педагога є досить значною, то у сфері самоосвіти вона поступово знижуючись, зникає.

Таким чином, рутинне навчання (формування знань, умінь і навичок), доводиться до стадії розробленого технологічного процесу (технологічної карти), в якому студент працює самостійно в посиленому для нього темпі (інколи за допомогою викладача). Природно, що він повинен заздалегідь оволодіти своєрідною «професією» учня, тобто навчитися користуватися необхідним технологічним арсеналом. Слід лише спростити цей арсенал, звести його до обмеженої кількості засобів, до простих навичок, правил та інших регламентованих нормативних процедур.

В цьому плані цінним є досвід кіровоградського вчителя музики Л.Я.Запісочного, який працює у загальноосвітній школі № 1. Він приділяє багато уваги художньому спілкуванню з різними творами мистецтв на уроках музики. Формами викладу матеріалу є «музичні вікторини», «мистецтвознавчі екскурсії», «музичні колекції», «дебати на різні мистецтвознавчі теми». За прикладом В. Сухомлинського для вивчення школярами мистецтвознавчого матеріалу він використовує вербальне пояснювання, підкреслюючи значення слова, його красу, здатність узагальнювати і водночас уточнювати, характеризувати та інтерпретувати художні образи творів мистецтв.

Значний інтерес становить також педагогічна технологія, розроблена санкт-петербурзьким учителем Є.Ільїним [3]. Її суть полягає у реалізації найважливіших принципів освіти: гуманізації, індивідуалізації, диференційованого навчання, а також розвитку емоційної сфери учнів, демократизації взаємостосунків у діалоговому режимі. Основним у методиці є використання асоціативного фонду учнів під час пояснення нової теми, елементів акторської майстерності у викладі матеріалу і постійної зміни темпоритму уроку.

Діяльність педагогів-новаторів свідчить про важливість застосування нових технологій, хоча готовність до їх адаптації має реалізовуватися тільки через призму критичної рефлексії, тому вони можуть вводитися на певних етапах навчання і за підготовлених умов сприйняття.

Підготовка таких педагогів плідно відбувається в процесі художньо-педагогічної інтерпретації творів мистецтва, оскільки така діяльність сприяє розвитку професійної (виконавської та педагогічної) майстерності. Вона тісно пов'язана з розвитком якостей особистості і здібностей, які в ній яскраво виявляються. Впливаючи на різні педагогічні здібності, мистецтво розвиває у студентів ті особистісні якості, яких в них на даному етапі навчання не вистачає. Цілеспрямованим педагогічним впливом ці якості розвиваються і вдосконалюються, і тим самим доводять рівень підготовки студентів до високого професіоналізму.

Отже, можна говорити про те, що висока професійна майстерність може бути властивою не тільки окремим талановитим людям. Її досягають внаслідок формування й удосконалення спеціальних і педагогічних вмінь, виховання почуттів, розвитку розуму, здібностей та якостей особистості в умовах нового підходу до навчання і реалізації новітніх педагогічних технологій.

Література

1. *Гадамер Х.Г.* Истина и метод. Основы философской герменевтики: Пер. с нем. – М.: Прогрес, 1988. – 704 с.
2. *Гегель Г.* Эстетика: В 4-х т. – М.: Искусство, 1969. – Т. 2. – 326 с.
3. *Ильин Е.Н.* Путь к учению: Раздумья учителя-словесника: Кн. для учителя : из опыта работы. – М.: Прсвещение, 1988. – 225 с.
4. *Кларин М.В.* Педагогическая технология в учебном процессе. – М.: Знание, 1989. – 75 с.
5. *Кларк М.* Технология образования или педагогическая технология? // Перспективы. – 1983. – №2. – С.78–79.
6. *Лернер И.Я.* Дидактические основы методов обучения. – М.: Педагогика, 1981. – 185 с.
7. *Олексюк О.М.* Творча самореалізація майбутнього фахівця-музиканта в інтерпретаційному процесі // Зб. наук. пр. – Тернопіль: ДПУ, 1999. – С. 116–120.
8. *Сулима И.И.* Философская герменевтика и образование // Педагогика. – 1999. – №1. – С. 36–43.
9. *Фрадкин Ф.А.* Педагогика: мифы и действительность. – М.: Знание, 1991. – 79 с.
10. *Хайдеггер М.* Время и бытие // Статьи и выступления: Пер. с нем. – М.: Республика, 1993. – 447 с.